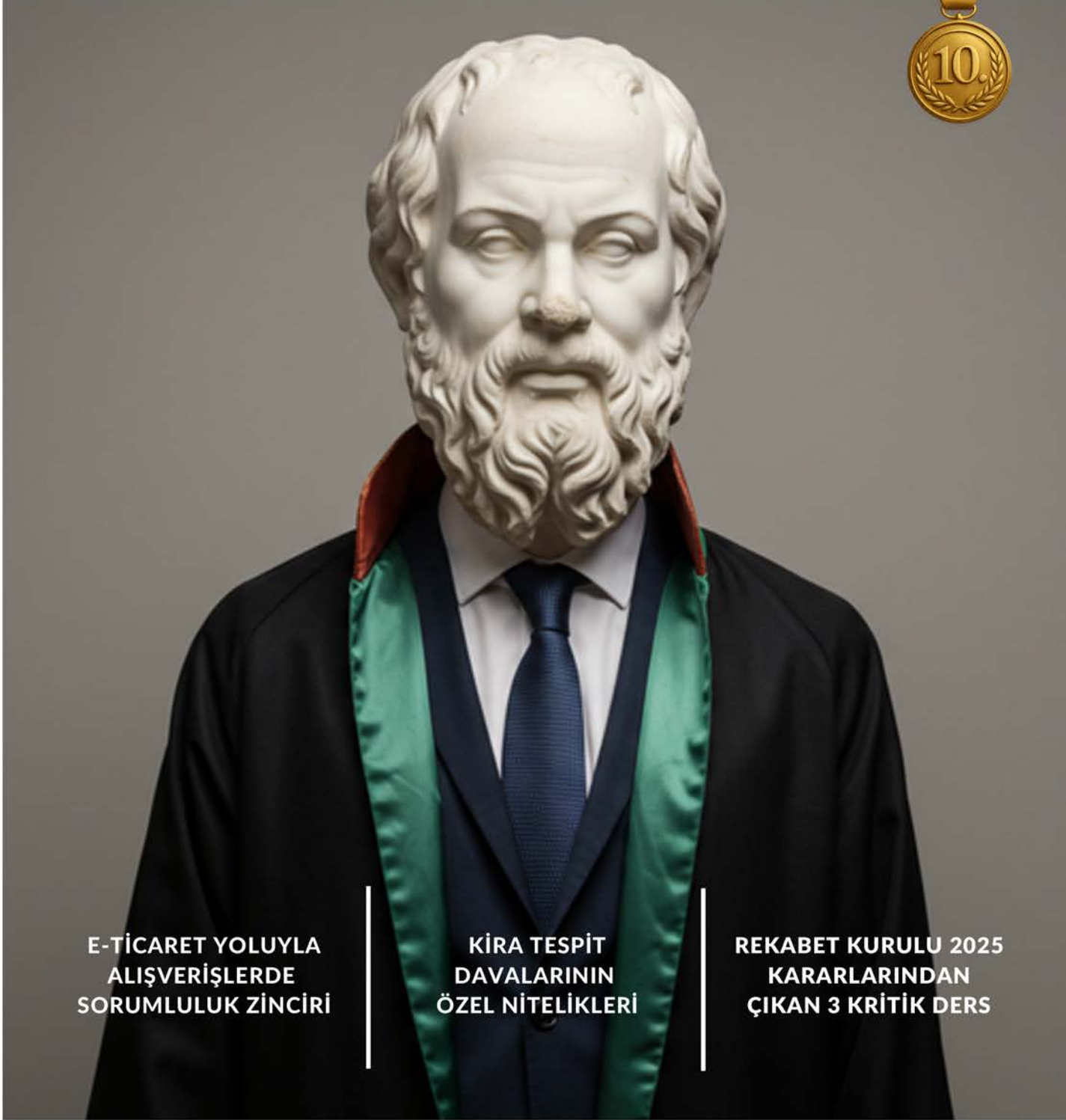




KURESEL

HUKUK DERGİSİ 2025 / AĞUSTOS



E-TİCARET YOLUYLA
ALİŞVERİŞLERDE
SORUMLULUK ZİNCİRİ

KİRA TESPİT
DAVALARININ
ÖZEL NİTELİKLERİ

REKABET KURULU 2025
KARARLARINDAN
ÇIKAN 3 KRİTİK DERS



10. SAYIDAN
MERHABA

Başyazı

Küresel Hukuk Dergisi'nin 10. sayısına ulaşmış olmanın gururunu ve heyecanını yaşıyoruz. Öncelikle bu fikrin hayata geçmesini sağlayan, birinci sayıdan itibaren emeğini, bilgisini ve zamanını ortaya koyan tüm yazarlarımıza, editörlerimize ve destek veren okuyucularımıza gönülden teşekkür ediyoruz. Her yeni sayıda büyüyen bu yolculuk, sizlerin katkılarıyla bugün daha da anlamlı bir hale geldi.

Bu sayımızda, hukuk dünyasının farklı alanlarına değinen, hem güncel hem de teorik konuları kapsayan yazılarla karşınızdayız. Amacımız; karmaşık hukuki meseleleri, hukukçular ve ilgilenen herkes için anlaşılır, sade ve uygulamaya dönük bir şekilde sunmak.

Gündemde önemli yer tutan kira tespit davaları ve kira tahliye taahhütnameleri, dijitalleşmenin getirdiği hukuki sorunlar, iş kazaları ile ilgili güncel değerlendirmeler ve sosyal medyadaki hakaretlerin ifade özgürlüğü çerçevesinde incelenmesi bu sayının öne çıkan başlıkları arasında. Ayrıca, Rekabet Kurulu'nun 2025 tarihli kararlarının uygulamada bizlere neler öğrettiğini irdeleyen bir analiz de sizleri bekliyor.

10. sayımızla birlikte, hem hukuki bilginin paylaşımına hem de mesleki tartışma kültürünün gelişmesine katkı sunmaya devam edeceğiz. Siz değerli okuyucularımızla birlikte, daha nice sayılarda buluşmak dileğiyle...



Küresel Hukuk & Danışmanlık
adına imtiyaz sahibi:

Av. Habip Bozkurt

Editör:

Av. Merve Turnaoğlu

Yazışma Adresi

info@kureselhukuk.com

Web Sitesi

dergi.kureselhukuk.com

İÇİNDEKİLER

4

E-TİCARET
YOLUYLA
ALİŞVERİŞLERDE
SORUMLULUK
ZİNCİRİ

8

KİRA TESPİT
DAVALARININ
ÖZEL NİTELİKLERİ

11

TÜRK HUKUKU'NDA
YAZILI DELİL
BAŞLANGICININ
DAVANIN İSPATINDAKİ
ÖNEMİ VE ROLÜ

13

YARGITAY
KARARLARI
DOĞRULTUSUNDA İŞ
KAZALARI

16

REKABET KURULU 2025
KARARLARINDAN ÇIKAN
3 KRİTİK DERS

19

TÜRK HUKUKU'NDA
BASİRETİLİ TACİR
ÖLÇÜTÜ

22

SOSYAL MEDYADA
HAKARET SUÇLARI
VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ
DENGESİ

25

MAL SAHİBİNİN
ÖNLEMİ: TAHLİYE
TAAHHÜTNAMESİ



CAN EGE SERT
AVUKAT

→ E-TİCARET YOLUYLA ALIŞVERİŞLERDE SORUMLULUK ZİNCİRİ

*kargom kaybolursa
kim sorumlu?*

*Yurtiçi e-ticarete,
ürün teslim edilene
kadar tüm kayıp ve
hasar riskinin
sorumluluğu satıcıya
aittir; kargo kaynaklı
sorunlarda dahi
tüketicinin muhatabı
satıcıdır.*

E-ticaret yoluyla alışverişler hızla artarken, kargo aşamasında yaşanan kaybolma veya teslimat sorunları da gündeme gelmektedir. Sipariş edilen ürünün teslim edilmemesi, yanlış kişiye teslim edilmesi veya hasarlı ulaşması durumunda; tüketici, satıcı, kargo şirketi ve aracı platform arasında bir hukuki sorumluluk zinciri devreye girer. Bu zincirde kimlerin hangi yükümlülükleri üstlendiğini ve hak arama yollarını anlamak, tüketicilerin mağduriyetini gidermek açısından önem taşır. Aşağıda, yurtiçi ve uluslararası alışverişlerde kargo kaybolması halinde sorumluluk paylaşımı ele alınmıştır.

Yurtiçi E-Ticarete Tüketici, Satıcı ve Platformun Sorumlulukları

Türkiye’de mesafeli satış kapsamındaki alışverişlerde tarafların yükümlülükleri kanunlarla belirlenmiştir. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve ilgili yönetmeliklere göre satıcı, ürünü kararlaştırılan süre içinde, eksiksiz ve ayıpsız şekilde tüketiciye teslim etmekle yükümlüdür. Kanun’un 8. maddesi uyarınca satıcı, belirlenen sürede teslim etmezse tüketici ya

ürünün teslimini isteme ya da sözleşmeden dönerek ücret iadesini talep etme hakkına sahiptir.

Satıcı, malın tüketiciye fiilen teslimine kadar oluşabilecek her türlü kayıp ve hasardan sorumludur. Yani kargo firması ürünü taşıırken zarara uğratırsa veya paketi kaybederse, tüketiciye karşı sorumluluk satıcıya aittir. Satıcı bu durumda tüketiciye yeni ürün göndermek veya bedelini iade etmek zorundadır. Ardından, satıcı kendi uğradığı zararı kargo şirketine rücu edebilir. Özetle tüketici-satıcı arasındaki sözleşme gereği risk, teslim anına dek satıcıdadır. Türk Borçlar Kanunu da benzer şekilde, satış konusu malın zilyetliği alıcıya geçinceye kadar yarar ve hasarın satıcıda olduğunu belirtir.

Ancak tüketici; satıcının önerdiği standart kargo dışında özellikle kendi seçtiği bir kargo firmasıyla gönderimi isterse, o noktada satıcı sorumluluğu malın kargo şirketine teslimine kadar üstlenir.

“Teslim edildi” ibaresi sistemde görünse bile, paketin gerçekten alıcıya ulaşmadığı ispatlanırsa sorumluluk kargo şirketine aittir.

Tüketiciye ulaşmayan her kargoda ilk muhatap satıcıdır; tüketici zararını doğrudan satıcıdan talep edebilir.

Kargo firması, teslim aldığı ürünü eksiksiz ve hasarsız şekilde doğru kişiye ulaştırmakla hukuken yükümlüdür; aksi hâlde zararı tazmin etmek zorundadır.

Tüketici (Alıcı) ise sipariş bedelini ödeme ve doğru teslimat adresini sağlama yükümlülüğüne sahiptir. Ayrıca, kargo teslim sürecini takip etmeli; olağan teslim süresi aşıldığında veya sorun çıktığında durumu satıcıya bildirmelidir. Tüketici hakları mevzuatı, alıcının korunması esasıyla yorumlandığından, ortaya çıkan uyuşmazlıklarda *Tüketici Hakem Heyetleri* ve *Tüketici Mahkemeleri* görev yaparak tüketicinin zararını tazmin etme yoluna gider.

Pazaryeri platformları (aracı hizmet sağlayıcılar) olan büyük e-ticaret platformları (Trendyol, Hepsiburada, Amazon vb.), alıcı ile satıcıyı buluşturan aracı konumundadır. 6502 Sayılı Kanun’un 48/5 maddesine göre bu platformlar, mesafeli sözleşmelere ilişkin işlemlerin kayıtlarını tutmak ve istenirse yetkili kurumlara ve tüketiciye iletmekle yükümlüdür. Eğer platform, satıcı adına bedel tahsil ediyorsa (yani ödeme altyapısını sağlıyorsa), Kanun gereği tüketiciye karşı satıcıyla birlikte sorumlu olacağı kabul edilmektedir. Buna karşın yalnızca ilan yayınlayan ve ödeme almayan platformlar bu kapsamda değerlendirilmez. Pratikte, büyük pazaryerleri tüketici memnuniyetini korumak adına iade ve geri ödeme süreçlerinde aracılık eder; çoğu zaman sorunlu siparişlerde tüketici lehine çözüm üretir.

Kargo şirketi ise satıcıdan aldığı ürünü hasarsız ve zamanında alıcıya ulaştırmakla yükümlüdür. Aşağıda kargo firmalarının sorumluluğu ayrıca ele alınmıştır.

Teslim Edilmeyen veya Yanlış Teslim Edilen Kargolar

Kargonun alıcıya ulaşmaması durumunda, öncelikle satıcı sözleşmeyi ifa etmemiş sayılır. Bu halde tüketici, teslimatın makul süreyi aştığını fark ettiğinde satıcıdan durumu çözmesini bekler. Kanun gereği tüketici, gecikme halinde satıcıya uygun bir ek süre verebilir; buna rağmen teslimat gerçekleşmezse sözleşmeyi feshedip ödediği bedelin iadesini talep edebilir. Teslim edilmeyen kargo, “ayıplı ifa” kapsamında değerlendirildiğinden tüketici uğradığı maddi zararın tazminini de isteyebilir.

Örneğin, kampanya dönemi indiriminden yararlanılamaması gibi dolaylı zararlar için tazminat talebi gündeme gelebilir. Bazı durumlarda kargo takip sisteminde “teslim edildi” olarak görünen ancak alıcıya ulaşmayan paketler söz konusu olur. Bu, yanlış adrese teslim, komşuya bırakma, alıcıya haber verilmeden şubede bekletilip iade edilme gibi çeşitli sebeplerden kaynaklanabilir. Hukuken, kargonun sorumluluğu göndericiye aittir; ancak teslimat sırasında yaşanan aksaklık kargo şirketinin kusurundan ileri geliyorsa sorumluluk kargo firmasına geçer. Yani sistemde teslim edilmiş görünen bir paketin aslında alıcıya ulaşmadığı ispatlanırsa, bu durum kargo şirketinin yükümlülüğünü doğuracaktır. Satıcı, tüketiciye karşı sorumluluğunu yerine getirip (örn. yeni ürün göndermek veya ücretini iade etmek) sonrasında kargo firmasına rücu edebilir.

Teslim tutanağı belgesi, kargonun kime ve ne zaman teslim edildiğini gösteren resmi kayıttır. Kurye tarafından genellikle alıcının imzası alınarak teslimat tamamlanır. Sistemsel olarak “teslim edildi” bilgisinin olması tek başına hukuki teslim karinesi değildir; önemli olan doğru kişiye teslimin gerçekleşmesidir. Eğer kargo, alıcının iradesi dışında başka birine verilmiş veya hiç teslim edilmemişse, bu teslim tutanağına itiraz edilebilir.

Kargo Şirketinin Yükümlülükleri

Taşıyıcı, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve ilgili mevzuat uyarınca, eşyayı teslim aldığı andan gerçek alıcısına teslim edene kadar geçen süreçte, malın tamamen veya kısmen kaybindan, hasarından ve teslimdeki gecikmeden doğan zararlardan sorumludur. Karayolu Taşıma Yönetmeliği’nde de benzer şekilde kargo işletmelerinin, eşyayı güvenli ve hasarsız biçimde ulaştırmakla yükümlü olduğu belirtilir. Kargo firması, yasal sorumluluğunu yerine getirmeyen ve paket kaybolur veya hasar görürse, gönderici konumundaki satıcı kargo şirketine karşı tazminat davası açma hakkına sahiptir. Bu noktada kargo şirketi, sözleşmesel ve haksız fiil sorumluluğu gereğince oluşan zararı gidermek durumundadır.



Yurtdışındaki bir satıcıdan alınan ürün kaybolduğunda, Türk mahkemelerinden alınan kararlar uygulansa bile, satıcının Türkiye’de malvarlığı yoksa tüketicinin zararını tahsil etmesi çoğu zaman mümkün olmaz.

Ancak taşıyıcıların sorumluluğu belirli yasal sınırlar içinde tanımlanmıştır. Türk Ticaret Kanunu’na göre kargo firmasının ödeyeceği tazminat, gönderinin ağırlığı esas alınarak her 1 kg için 8,33 Özel Çekme Hakkı (SDR) karşılığı Türk Lirası ile sınırlıdır. Bu uluslararası kargo sorumluluk standardı, çok değerli ürünlerin taşınmasında kargo firmasının üstlendiği riskin belli bir oranda sınırlanması içindir. Örneğin 5 kg ağırlığında kaybolan bir pakette kargo şirketinin azami sorumluluğu $5 \times 8,33$ SDR (1 SDR 2025 yılı için yaklaşık 477 TL’dir), yani 2390 TL’dir. Buna karşın, eğer zarar kasten veya ağır ihmalle meydana gelmişse taşıyıcılar bu sınırlamadan faydalanamazlar; tüm zarardan sorumlu olurlar. Fiili taşımayı yapan alt yükleniciler veya kuryeler de benzer şekilde, kasıt/ağır kusur durumunda sorumluluk sınırlarından muaf tutulamaz.

Teslimat sürecinde belge düzeni büyük önem taşır. Taşıma irsaliyesi ve teslim tutanakları, paketin kargo firmasına teslimi ve alıcıya ulaştırılması anlarında düzenlenen resmi evraklardır. Özellikle alıcıya teslim anında atılan imza, paketin sağlam şekilde alındığının karinesi sayılır. Bu nedenle alıcıların, kargo görevlisinin getirdiği paketi teslim almadan önce paket dışını gözle kontrol etmeleri gerekir. Eğer paket hasarlı veya darbe almış görünüyorsa, kuryenin yanında açılarak içeriği kontrol edilmeli; üründe hasar varsa kuryenin de imzası olacak şekilde *Hasar Tespit Tutanağı* tutulmalıdır. Bu tutanak, kargo

görevlisiyle birlikte doldurulan ve hasarın boyutunu belgeleyen bir rapordur. Hasar tespit tutanağı sayesinde, ürünün kargo aşamasında zarar gördüğü resmi olarak kayıt altına alınır. Eğer alıcı, paketi kontrol etmeden teslim alır ve sonradan hasar fark ederse, kargo firması bu duruma itiraz edebilir; teslim anında itiraz olmadığı için malın sağlam teslim edildiği varsayılır. Nitekim mevzuata göre açıkça görülen bir hasar, en geç teslim sırasında bildirilmezse, gönderinin sözleşmeye uygun teslim edildiğine karine olarak bakılır.

Yurtdışı Alışverişlerde Sorumluluk ve Gümrük Mevzuatı

Yurtdışından yapılan çevrimiçi alışverişlerde hukuki sorumluluk dağılımı benzer prensiplerle işlemesine karşın, pratikte bazı farklılıklar vardır. Tüketicinin Türkiye’de bulunan bir satıcı yerine yabancı bir satıcıdan ürün alması, 6502 Sayılı Kanun kapsamındaki hakların uygulanmasını karmaşık hale getirebilir. Zira yabancı satıcılar Türk hukukunun doğrudan etki alanı dışında kalabilir ve ortaya çıkan uyuşmazlıklarda Türkiye’deki tüketici hakem heyetleri veya mahkemelerinin verdiği kararların fiilen uygulanması güçleşebilir. Örneğin, yurtdışındaki bir firmadan sipariş edilen ürün kaybolursa, Türk mahkemesinde satıcı aleyhine dava açılabilir karşı tarafın Türkiye’de malvarlığı veya temsilcisi yoksa kararın icrası mümkün olmayabilir. →

E-ticarete, ürün alıcıya fiilen ulaşana kadar yaşanacak her kayıp ve hasardan öncelikli olarak satıcı sorumludur; taşıma sürecindeki zararlarda kargo firması devreye girerken, pazaryeri platformları bedel tahsil ettikleri ölçüde bu sorumluluğu paylaşır. Uluslararası siparişlerde ise gümrük limitleri, iade prosedürleri ve yabancı satıcıya karşı dava yürütmenin zorlukları nedeniyle tüketicinin mağduriyet yaşama riski daha yüksektir.

Bu nedenle uluslararası alışverişlerde, tüketiciler çoğunlukla satıcının kendi ülkesindeki iade/iptal politikalarına veya kullandıkları platformun sunduğu güvencelere başvurmaktadır. Türkiye’de posta veya hızlı kargo yoluyla gelen gönderiler için gümrüksüz alışveriş sınırı 2022’den itibaren 150 Avro’dan 30 Avro’ya düşürülmüştür. Yani 30 Avro üzeri değerdeki ürünler gümrük vergisine tabidir. Sipariş edilen ürünün bedeli (kargo ücreti dahil) bu limiti aşıyorsa, paket ülkeye girişinde %30 ila %60 aralığında değişen oranlarda vergi uygulanır (AB ülkelerinden gelen ürünlerde genellikle daha düşüktür). Tüketici, bu vergiyi ödemediği takdirde kargo teslimatı gerçekleşmez; ürün gümrükte bekletilir ve belirli süre sonunda geri gönderilebilir veya tasfiye edilebilir.

Yasaklı bir ürün sipariş edilmesi halinde gümrükçe müsadere (el koyma) söz konusu olabilir. Bu tip durumlarda sorumluluk, genellikle

alıcının mevzuata uyum yükümlülüğüyle ilgilidir; satıcı ürünü göndermiş olsa da gümrük engeline takılan ürün için sorumluluk alıcıya geçebilir.

Sonuç

Sonuç olarak, e-ticaret işlemlerinde kargo sürecinin başarısızlığa uğraması hâlinde sorumluluk zinciri açık biçimde tanımlanmıştır: mal, fiilen alıcıya ulaştırılincaya dek satıcıda; taşıma aşamasında meydana gelen kayıp veya hasarlarda ise taşıyıcıda/kargo şirketinde olmakla birlikte satıcının rücu hakkı saklı olmak üzere alıcıya/tüketicie karşı müteselsil sorumluluğu devam etmektedir. Pazaryeri platformları, bedel tahsil ettikleri ölçüde satıcıyla birlikte müteselsil sorumluluk esasına dâhil olurken, yurt dışı siparişlerde hem gümrük limitleri hem de yabancı satıcıya ilişkin dava yolu ve icra güçlükleri dikkate alınmalıdır.



→ KİRA TESPİT DAVALARININ ÖZEL NİTELİKLERİ



KEREM BURAK BAĞCI
AVUKAT



Kira tespit davaları, beş yılını dolduran kira sözleşmelerinde yeni bedelin mahkemece hakkaniyete ve emsal kiralara göre belirlenmesini sağlayan; tarafların serbestçe kurallar koyamayacağı, kamu düzenine ilişkin bir yargı sürecidir.

Kira tespit davaları, Türk Borçlar Kanunu'nun 344. maddesinin 3. fıkrasına dayanmakta olup, beş yıldan uzun süreli veya beş yıldan sonra yenilenen kira sözleşmelerinde (ve sözleşme devam ederken her beş yılda), yeni kira yılında uygulanacak olan bedelin tüketici fiyat endeksindeki on iki aylık ortalamalara göre değişim oranı, kiralananın durumu ve emsal kira bedelleri göz önünde tutularak hakkaniyete uygun biçimde belirlenmesi için açılan davayı ifade etmektedir.

Bu davalar kira artış oranlarının olağan ekonomik koşullarda seyrettiği dönemlerde çok rağbet görmemektedirler; ancak son beş yıl içinde döviz kurunda yaşanan büyük artış, kira zam oranlarının konutlar için bir süreliğine %25'i geçemeyecek şekilde belirlenmesi ve bu durumlardan kaynaklı olarak kiraya verilen boş taşınmazlardaki kira miktarlarının eskiye kıyasla çok daha yüksek takdir edilmesi, kira tespit davalarının çok daha yaygın bir biçimde tercih edilmesine

sebep olmuştur. Yalın bir anlatımla, kira tespit davası açan kiraya veren, belirli bir kira miktarı talep etmekte, mahkemece kira bedelinin taşınmaz boş olarak sıfırdan kiraya verilirse alabileceği kira miktarı emsal olarak belirlenerek, kiraya verenin talebi değerlendirilmektedir.

Kira tespit davalarına ilişkin özel bir nitelik, kira tespit davasının kamu düzenine ilişkin olduğuna yönelik yüksek yargı tespittir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2017/977 Esas, 2021/1168 Karar sayılı, 05.10.2021 tarihli ilamında bu husus: *"Kira bedelinin tespiti davalarının en çarpıcı özelliği kamu düzeni ile ilgili olmalarıdır. Bununla ilgili yöntemleri tarafların belirleyemeyeceği yargısal uygulamada kabul edilmiştir. Hâkim, bu davalarda kanun, içtihadı birleştirme kararları ve Yargıtay içtihatları ile belli edilen yöntemlere uygun olarak kira bedelinin tespiti yoluna gitmek zorundadır.*



Kira parasının tespitinde belirlenen bu ilke dışına çıkılması eşit uygulama ilkesini bozduğu gibi kamu düzeni ile ilgili olan bu davanın yapısına da uygun düşmeyecektir.” şeklinde açıklanmıştır. Karar içeriğinden anlaşılabacağı üzere, kira tespit davalarının “kamu düzenine ilişkin olmaları”, taraflar arasındaki sözleşme serbestisi bir kenara bırakılarak, Kanun’un emredici hükümleriyle ve içtihatlarla ortaya koyulan hususlar kapsamında belirlenmeleri gerektiğine yönelik bir tespiti kapsamaktadır.

Bir davanın kamu düzenine ilişkin olması, kamunun yararını ve menfaatini kapsamasını ifade etmektedir. Kira tespit davalarının kamu düzenine ilişkin olması, re’sen araştırma ilkesinin kira tespit davalarında uygulanmasına sebebiyet vermektedir. Bu konuyla ilgili Yargıtay 17. Hukuk Dairesi’nin 2017/12259 Esas, 2017/10092 Karar sayılı, 14.06.2017 tarihli ilamında: “Mahkemece, taraf emsalleri değerlendirilerek gerekirse re-sen emsal araştırması yapılmak suretiyle, hüküm kurmaya yeterli ve denetime elverişli bir şekilde bilirkişi raporu alınarak,

taşınmazın boş olarak yeniden kiraya verilmesi halinde getirebileceği brüt kira bedeli belirlenip bu bedelden davalının eski kiracı olduğu gözetilerek hakkaniyete uygun bir miktarda indirim yapıldıktan sonra kira bedelinin brüt olarak tespiti gerekirken, yetersiz bilirkişi raporuna göre yazılı şekilde hüküm kurulması doğru değildir.” şeklinde belirtilmiştir. Ancak re’sen araştırma ilkesinin uygulandığı bazı davalarda görülen, hakim tarafların talepleriyle bağlı olmadığına yönelik özel hükümlerin kira tespit davasında uygulanmadığı görülmektedir; örnek olarak, hakim tarafından re’sen gerçekleştirilen emsal araştırmasında, tespiti istenen kira bedelinin, davacı tarafça talep edilen tutardan yüksek olduğunun takdir edilmesi halinde, yüksek bedel üzerinden hüküm kurulması mümkün olmamaktadır; kiraya veren davacı, talep miktarıyla kısmi bir şekilde bağlıdır. Bu hususa ilişkin olarak, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2017/977 Esas, 2021/1168 Karar sayılı, 05.10.2021 tarihli ilamında: “18.11.1964 tarihli ve 2/4 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca bilirkişilerin taşınmazın

serbest şartlarda boş olarak kiraya verilmesi hâlinde getireceğini bildirdikleri kira bedelinden (14.375TL) hak ve nesafet ilkesi gözetilerek uygun ve makul bir indirim yapılarak kira bedelinin tespiti yoluna gidilmesi gerekir. Ancak mahkeme tarafından bilirkişilerce tespit edilen bedel üzerinden değil davacının talep ettiği kira bedeli üzerinden (10.000TL) hak ve nesafete göre bir miktar indirim yapılarak kira bedelinin 9.000TL olarak belirlendiği anlaşılmaktadır. O hâlde, mahkemece; bilirkişi tarafından tespit edilen kira bedelinden (14.375TL) yerleşik Yargıtay uygulamasını da yansıtabilecek biçimde hak ve nesafet ilkesi uyarınca indirim yapılmalı; davacının talebi de dikkate alınarak talep aşılmaksızın kira bedelinin tespiti yoluna gidilmelidir.” denilmekte olup, kira bedelinin belirlenmesinde davacının talebiyle bağlı kalındığı, ancak davalının eski kiracı olması nedeniyle uygulanan oranları %10 ile %20 arasında değişen hak ve nesafet indiriminin uygulanmasında bilirkişi tarafından takdir edilen daha yüksek tutara dayanılarak indirimin takdir edildiği görülmektedir.



Kira tespit davası, kamu düzenine tabi olmasına rağmen ıslaha kapalı yapısı nedeniyle, talep edilecek kira bedelinin en baştan doğru ve dikkatli şekilde belirlenmesini zorunlu kılar; aksi hâlde hem hak kaybı hem de yargılama gideri riski doğar.

Keza, miktarla bağılılık durumunun olağan davaları da aştığı görülmektedir; kira tespit davasında, tespiti istenen bedelin ıslahı mümkün değildir. Bu hususa ilişkin olarak Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2017/2792 Esas, 2021/267 Karar sayılı, 16.03.2021 tarihli ilamında: *"Daha önce de belirtildiği gibi kira bedelinin tespiti davaları kendine özgü bir dava olup inşai davalar sonunda verilen kararlara yakın bir niteliktedir. Bu davalarda sadece ilgili kira döneminde geçerli olacak kira bedelinin tespiti istenir ve kira bedelinin tespiti davasının sınırlı bir konusu vardır. Dava sonucunda hakim, ileriye yönelik olarak bir yıllık süre zarfında uygulanacak olan kira bedelini belirler ve kira sözleşmesinde yer alan kira bedeli, hakim kararı ile değiştirilmiş olur. Davanın bu niteliği gereğince kira bedelinin tespitine ilişkin talep bölünemez ve kira bedeli davacı tarafından bir seferde açık ve net olarak istenilmesi gerekir. Diğer bir anlatımla, kira bedelinin tespiti davalarında fazlaya ilişkin haklar saklı tutulamaz ve saklı tutulan bu hakla ilgili olarak ıslah talebinde bulunulamaz."* şeklinde açıklanmıştır. Kira tespit davalarında tespit talebinin davacı tarafca doğru takdir edilmesinin büyük önem arz ettiği görülmektedir; çok düşük belirlenmesi, tespit edilen gerçek kira bedelinden mahrum kalınması sonucunu doğuracak olup, çok yüksek belirlenmesi ise davanın kısmen kabulüne ve kısmen reddine sebep olarak davacı aleyhinde de vekalet ücreti ve yargılama gideri yürütülmesine sebep olacaktır.

Keza bu belirleme, Türk Borçlar Kanunu'nun 345. maddesinde düzenlenen hususlar kapsamında da önemlidir. İlgili Kanun maddesinde, kira tespit

davasının her zaman açılabilceği, ancak yeni dönemin başlangıcından en geç otuz gün önceki bir tarihte açıldığı ya da kiraya veren tarafından bu süre içinde kira bedelinin artırılacağına ilişkin olarak kiracıya yazılı bildirimde bulunulmuş olması koşuluyla, izleyen yeni kira dönemi sonuna kadar açıldığı takdirde, mahkemece belirlenecek kira bedeli, bu yeni kira döneminin başlangıcından itibaren kiracıyı bağlayacağı düzenlenmiştir. Üçüncü fıkrada ise bu duruma istisna olarak, sözleşmede yeni kira döneminde kira bedelinin artırılacağına ilişkin bir hüküm varsa, yeni kira döneminin sonuna kadar açılacak davada mahkemece belirlenecek kira bedeli de, bu yeni dönemin başlangıcından itibaren geçerli olacağı düzenlenmiş olmakla birlikte, eğer bu yönde bir düzenleme yoksa, kira tespit davası açılması öncesinde, yeni kira dönemini kapsamı için, yeni kira döneminin başlangıcından bir ay öncesinde yazılı bildirimde bulunulması gerekmekte olup, yazılı bildirimde talep edilen tutar da gelecekte açılan dava için azami tutar olarak bağlayıcı olacaktır.

Aktardığımız bütün hususlar birlikte değerlendirildiğinde, kira tespit davalarına ilişkin olarak karşımıza çıkan özel durumlar; kira tespit davasının kamu düzenine ilişkin bir dava olarak re'sen araştırma ilkesine tabi olması, ancak kendisine özel nitelikleri itibarıyla dava kapsamında ıslah yapılmasının mümkün olmaması durumlarıdır. Kira tespit davası açılırken talep tutarının hassas bir şekilde değerlendirilmesi, potansiyel hak kayıplarının önüne geçecektir.

→ TÜRK HUKUKU'NDA YAZILI DELİL BAŞLANGICININ DAVANIN İSPATINDAKİ ÖNEMİ VE ROLÜ



Senetle ispat zorunluluğu, belirli bir değeri aşan hukuki işlemlerde tarafların iddialarını yalnızca yazılı belgeyle kanıtlamasını şart koşar; tanıkla ispat ise karşı tarafın rızasına bağlıdır.

Hukuki ilişkilerin varlığını, geçerliliğini ya da ödeme, vazgeçme, ibra vb nedenlerle sona erdiğini tarafların gösterecekleri deliller ile ispatlaması gerekir. Hukuk sistemimizde, medeni yargılamada usul ilkelerini belirleyen hükümleri ihtiva eden Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK)'nın önemli ispat kurallarından biri "Senetle İspat Zorunluluğu"dur. Hmk madde 200/1; "Bir hakkın doğumu, düşürülmesi, devri, değiştirilmesi, yenilenmesi, ertelenmesi, ikrarı ve itfası amacıyla yapılan hukuki işlemlerin, yapıldıkları zamanki miktar veya değerleri

her yıl belirlenen bedeli geçtiği takdirde ancak senet yani yazılı belge ile ispat olunabilir. 2025 yılı için belirlenen miktar 33.000- Türk Lirası'dır. Bu miktarın üzerindeki hukuki işlemler borç, alacak vb ancak senet yani yazılı bir belge varsa ispat edilebilir. Bu miktarın üstündeki hukuki işlemler; miktar veya değeri ödeme veya borçtan kurtarma gibi bir nedenle 33.000- Türk Lirasından aşağı düşse bile senetsiz ispat olunamaz." şeklinde belirtilmiştir. Hukuki işlemin karşı tarafı muvafakat etmezse bu işlemler için tanık dinletilerek ispat yoluna gidilemez. Tanık dinletilmesi karşı tarafın kabulüne bağlıdır. Ancak aleyhine bir durumun ispatına yönelik olarak tanık dinletilmesine muvafakat edilmesi yargılamalarda rastlanılan bir durum değildir. Yine karşı tarafın elinde bulunan senet ya da yazılı belgenin aksinin tanıkla ispatı da miktar kanunda belirlenen miktarın altında olsa bile mümkün değildir.

Bir belgenin yazılı delil başlangıcı olarak kabul edilmesi için bazı şartları taşıması gerekir:

- Delil başlangıcı, bir hukuki işlemi (örneğin sözleşme, borç ilişkisi) konu almalıdır.
- Delil niteliği taşıyan belge yazılı biçimde düzenlenmiş olmalıdır.
- Belge, doğrudan olmasa da iddia edenin iddiasını destekleyen nitelikte olmalıdır.
- Belge, karşı tarafça düzenlenmiş veya kabul edilmiş olmalıdır.
- Yazılı delil zorunluluğu sınırı üstünde olan bir değerden söz ediliyor olmalıdır.

İşte bu durumda Yazılı Delil Başlangıcı olarak kanunda tanımlanan belgelerin davanın ispatındaki önemi ve rolü ortaya çıkmaktadır. Çünkü taraflar arasındaki hukuki işlemleri tam anlamıyla ortaya koyan yazılı deliller bulunmayabilir. Bu durum bazen hukuki bilgi yetersizliğinden bazen karşılıklı güvene dayalı ilişkiler ile ilerleyen süreçlerden, bazen ilişkide olunan kişinin yakınlığından, bazen de işlemin doğasından kaynaklanabilir.

Bu durumda yazılı delil başlangıcı sayılan belgelerin mevcudiyeti, hukuki ilişkiyi ispatlamak isteyen tarafa tanık dinletme hakkı sağlayarak yargılamanın sürecini değiştirebilir.

Yazılı delil başlangıcı, iddianın tamamen ispatı için yeterli olmasa da mahkemeye olayın mevcudiyeti ve gerçekliğine dair kuvvetli bir kanaat sağlar. HMK'nın 202. maddesi uyarınca: *"Bir hukuki işlemin belli bir miktar veya değeri aşan bir bedel içermesi halinde, bu işlem ancak yazılı delille ispat olunabilir. Ancak, yazılı delil başlangıcı varsa tanık dinlenebilir."*

Bu hükme göre yazılı delil başlangıcı, bir hukuki işlemin varlığına dair ipuçları sunan, fakat tek başına iddiayı tam olarak ispatlayamayan yazılı belgelerdir. Delilin, karşı tarafça düzenlenmiş ya da onun tarafından kabul edilmiş olması şarttır. Yazılı delil başlangıcı, esasen tam delil olmayan ancak bir hukuki işlemin varlığına dair kanaat uyandıran belge niteliğindedir.

Yazılı delil başlangıcına örnek olarak; hukuki ilişkinin varlığına dair kanaat uyandıran **e-posta ve mesajlaşmalar**; örneğin, borçlunun "borcu bu hafta ödeyeceğim" şeklindeki mesajı, **makbuz veya teslimat belgesi**; örneğin ürünün teslim alındığını beyan eden imzalı bir belge, alacaklı tarafından imzalanan bir mal teslim belgesi, **banka dekontlarında yer alan açıklamalar**;

örneğin "... ödemesi -borç ödemesi" yazılı bir havale dekontu. Bu örnekler yukarıdaki şartları taşıyan farklı belgelerle de çoğaltılabilir. Yazılı delil başlangıcı, ispat yükü altında olan tarafa elinde tam anlamıyla yazılı bir delil bulunmasa da iddiasını ispatlamak için tanık gibi başka delilleri kullanması olanağını tanır. Aksi durumda, HMK m.200 gereğince yazılı delil bulunmadıkça tanık dinlenemez ve ispat imkânsız hale gelir.

Yazılı delil başlangıcının mevcudiyeti, hukuk tarafından aranan maddi gerçeğe ulaşma noktasında kişilerin usul ilkelerine takılmasının, esasın usule feda edilmesinin de önüne geçer. Zira yazılı delilin bulunmadığı birçok uyuşmazlıkta, yazılı delil başlangıcı sayesinde taraflar iddialarını daha sağlıklı ve dengeli bir şekilde ispat edebilir.

Yazılı delil başlangıcı, Türk Medeni Yargılaması'nda belirli şartların varlığı halinde diğer delillerin de kullanılmasını sağlayarak iddianın ispatının yolunu açan oldukça önemli bir delil türüdür. Hukuki ilişkinin varlığını, geçerliliğini veya sona erdiğini tam ve yazılı olarak kanıtlamaya muktedir olmasa da mahkemeye araştırmanın devamı için başlangıç verisi sunarak, diğer delillerin en önemlisi tanıkların dinlenmesine olanak tanır. Bu yönüyle yazılı delil başlangıcı hem hukuki işlemlerin ispatı hem de mahkemelerin hakkaniyetli karar vermesi açısından son derece önemlidir. Tarafların öncelikli olarak hukuki ilişkilerini yazılı olarak belgelemeye özen göstermeleri ancak çeşitli nedenlerle bu koşulun sağlanamaması durumunda hukuki ilişkilerin varlığına dair kanaat oluşturacak yazılı delil başlangıcı niteliğindeki belgeleri oluşturmaları, saklamaları büyük önem taşır.

→ YARGITAY KARARLARI DOĞRULTUSUNDA İŞ KAZALARI

Teknoloji ve bilinç artışı iş kazalarını azaltmaya yetmemiş; insan hayatını tehdit eden her kazada, işverenin güvenlik yükümlülüklerine uymaması hem cezai hem hukuki sorumluluğu beraberinde getirmiştir.



ALPER AKDÜZEN
AVUKAT



Dünya genelinde gerçekleşen hızlı ve büyük teknolojik atılımlar, yazılım ve donanımsal anlamda çığır açıcı nitelikteki gelişmeler başta üretim olmak üzere birçok sektörde insan gücüne olan ihtiyacı azaltmışsa da tamamen ortadan kaldıramamıştır. Artan teknolojik gelişmelerle birlikte uzun vadede maliyetlerin de

düşürülmesi maksadıyla hemen her sektörde otomasyon sistemlerine geçişler artmış, istihdam ise azalmıştır. Gelişen teknoloji gerek çalışma ortamlarının gerekse kullanılan donanımların kalite ve güvenlik standartlarını oldukça artırmıştır. Bu maddi gelişmelerin yanı sıra iş güvenliği ve sağlığı

konusundaki artan bilinçlenme de iş kazalarının önüne geçilmesinde önemli rol oynamaktadır.

Tüm bu olumlu gelişmelere rağmen insan odaklı iş kazaları hiçbir zaman sona ermemiş hatta son yıllarda artış eğilimindedir.

Yıl	İş Kazası Sayısı	Ölümlle Sonuçlanan İş Kazası
2021	511.084	1.382
2022	588.823	1.517
2023	681.401	1.966
2024	733.646	1.897



İş kazalarında ilk akla gelen husus insan sağlığı ve can güvenliği olsa da ne yazık ki meydana gelen kazaların bir de hukuki sorumluluk boyutu bulunmaktadır. Ülkemizde iş kazaları, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında düzenlenmiştir. Bu kazalar hem işverenin hem de devletin sorumluluğunda ele alınmaktadır.

İşverenin Yükümlülükleri

İşveren, çalışanların güvenliğini sağlamakla yükümlüdür. Bu kapsamda:

- Risk değerlendirmesi yapmalı,
- Çalışanlara gerekli eğitimleri vermeli,
- Koruyucu donanımları temin etmeli,
- İş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi görevlendirmelidir.

Bu yükümlülükler aykırılık halinde işveren hem idari para cezaları hem de tazminat sorumluluğu ile karşı karşıya kalabilir.

İş Kazası Bildirimi ve Süreç

Bir iş kazası meydana geldiğinde, işveren en geç 3 iş günü içinde Sosyal Güvenlik Kurumu'na bildirim yapmak zorundadır. Bildirim yapılmazsa, işverene idari para cezası uygulanır. SGK tarafından yapılan değerlendirme sonucu olay "iş kazası" olarak kabul edilirse, sigortalıya veya hak sahiplerine bazı haklar tanınır:

- Geçici ya da sürekli iş göremezlik ödeneği,
- Sağlık giderlerinin karşılanması,
- Ölüm halinde cenaze yardımı ve hak sahiplerine gelir bağlanması.

Tazminat ve Ceza Hukuku Boyutu

İş kazasında işverenin kusuru varsa, zarar gören çalışan maddi ve manevi tazminat talebinde bulunabilir. Ayrıca kusurun ve neticenin ağırlığına göre işveren hakkında taksirle yaralama ya da taksirle ölüme neden olma suçundan ceza davası açılabilir.

İş Kazasının Tanımı

İş kazasının tanımı yukarıda bahsettiğimiz 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 3. Maddesinin 1. Fıkrasının g bendinde "İşyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenen engelli hâle getiren olay" olarak tanımlanmaktadır.

Ek olarak, bir kazanın iş kazası olarak nitelendirilebilmesi adına 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 13. maddesinde ise iş kazasının tanımını daha detaylı ele almış ve hangi durumların iş kazasından sayılacağını ilk fıkrada belirtmiştir.

İlgili hüküm uyarınca;

- Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,
- İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle,
- Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,
- Hizmet akdi ile çalışan emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,
- Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen engelli hâle getiren olaylar iş kazası sayılır.

Yasa hükümleriyle birlikte uygulamada Yargıtay'ın "iş kazası" olarak kabul ettiği bazı durumları da örneklerle somutlaştırmakta fayda bulunmaktadır.

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin 2012/21691 E., 2013/24259K. sayılı kararına göre, davalılardan işverene ait işyerinde çalışan sigortalıların, mesai bitiminde evlerine dönerken bindikleri minibüsün karıştığı trafik kazası sonucu bazılarının öldüğü, davacı ve

İş kazası sadece üretim bandında yaşanmaz; görevle gönderilen yolculukta, halı sahada, hatta kalp krizinde bile hukuken iş kazası kabul edilen pek çok durum vardır.

Yargıtay içtihatları, çalışanın işverenin talimatıyla işyeri dışındaki faaliyetlerde zarar görmesi hâlinde dahi, olayın iş kazası sayılabileceğini açıkça ortaya koymuştur.

Geri dönüşü çoğu zaman mümkün olmayan iş kazalarının önlenmesi, sadece işverenin değil; çalışanların, toplumun ve devletin ortak sorumluluğudur.

bir kısmının da yaralandığı olayda Yüksek Mahkeme tarafından olayın iş kazası olduğu gerekçesi ile davanın kabulüne karar verilmiştir.

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin 2024/9588E., 2024/11867K. sayılı ilamına göre, meydana gelen kazanın işverence sağlanan araç ile işin yapıldığı yere gidildiği esnada gerçekleştiği, sigortalının işveren tarafından görevle başka bir yere gönderilmesi yüzünden asıl işini yapmaksızın geçen zamanda ve işverence sağlanan araçla işin yapıldığı yere gittiği esnada kazanın meydana gelmesi, bu kazanın sigortalıyı bedenen zarara uğratması nedeniyle meydana gelen kazanın iş kazası olduğuna karar vermiştir.

Yukarıda değindiğimiz 5510 sayılı Yasa'nın 13'üncü maddesinin (c) bendinde; sigortalının, işveren tarafından görev ile başka bir yere gönderilmesi yüzünden asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda meydana gelen kazalar, yasada aranan diğer şartların da gerçekleşmiş olması halinde iş kazası sayılmıştır. Maddedeki düzenlemede "asıl işini yapmaksızın geçen zamanın" sigortalı çalışan tarafından nasıl kullanılacağı konusunda kanunda açıklık bulunmamaktadır. Bu nedenle Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 05.06.1996 tarihli 10-228/454 sayılı kararında, işverenin malzeme alımı için işyeri dışında alışverişe gönderdiği sigortalının, işini tamamladıktan sonra, babasına ait dükkana uğradığı sırada, silahlı saldırıya uğrayarak ölmesi olayını iş kazası olarak kabul etmiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 16/04/2019 tarih, 2016/816.E, 2019/457K. Sayılı kararında oy çokluğuyla; sigortalının, iş yerinde çalışmakta iken kalp krizi geçirerek ölümünün 5510 sayılı Yasa'nın 13'üncü maddesinin (a) bedinde yer alan "Sigortalının iş yerinde bulunduğu sırada meydana gelme" ve aynı maddenin (b) bendinde yer alan "işveren tarafından yürütülmekte olan iş dolayısıyla meydana gelme" hâllerine uygun bir olay olduğunu belirterek iş kazası sayılması gerektiğine yer vermiştir.

Son olarak Yargıtay oldukça ses getiren ve merak uyandıran 08/06/2022 tarihli kararında işverenin kurdurduğu futbol

takımında oynarken geçirilen kazanın iş kazası olduğuna karar vermiştir. Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin 2018/5771E. 2022/8783K. sayılı ilamında ; "Dosya içeriğine göre davalı şirketin sigortalı çalışanı olan ve davalı şirketin üyesi olduğu dava dışı Derneği tarafından düzenlenen 2014-2015 Futbol Turnuvası için davalı şirketi temsil eden yetkili kişinin talimatı ile futbol sorumlusu belirlenerek futbol oynayabilen ve gönüllü olan işçiler tarafından oluşturulan futbol takımı kurulduğu, işverenin talimatı ile kurulan bu takımda görev alan davacının 20.01.2015 tarihli müsabakada, halı sahada futbol oynarken sakatlandığı, meydana gelen kaza olayında, futbol takım kadrosunun davalı şirketçe görevlendirilen takım sorumlusu tarafından şirket çalışanları arasından oluşturulmuş olması, halı saha ve diğer giderlerin turnuvaya katılan şirketlerce ve dolayısıyla davalı şirketçe karşılanmış olması, davalı şirket çalışanlarının halı sahaya gidiş-gelişi için servis ve şoför tahsisinin davalı şirketçe sağlanmış olması karşısında, davalı şirketin iş organizasyonu içerisinde görevlendirildiği, bu nedenle 5510 sayılı Yasanın 13. maddesi birinci fıkrasının (c) bendi hükmünde belirtildiği şekilde "bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda" meydana gelen kaza olayının iş kazası olarak kabul edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır " denilerek halı sahada, futbol müsabakası esnasında yaşanan sakatlığın iş kazası olarak kabul edilmesine karar vermiştir.

Sonuç

Sigortalıyı, onun ailesini ve yakınlarını, işvereni, öncelikle manevi sonrasında maddi olarak doğrudan etkileyen ve çoğu zaman geri dönüşü olmayan iş kazalarının önlenmesi için öncelikle toplumun her kesimi sürece dahil edilip bu konuda bir farkındalık kazandırılmalı, etkin bir iş sağlığı ve güvenliği sistemi kurulmalı ve tüm taraflar bu sürece aktif şekilde katılmalıdır.

→ REKABET KURULU 2025 KARARLARINDAN ÇIKAN 3 KRİTİK DERS

Rekabet, piyasaların sağlıklı işlemesi için sadece ekonomik bir zorunluluk değil, aynı zamanda hukuki bir sınavdır; hâkim durumdaki şirketlerin bu gücü kötüye kullanması, yalnızca rakiplerini değil, tüm piyasa dengesini bozar ve Rekabet Kurumu bu tür ihlallere karşı yüksek para cezaları ve itibar kaybı riskiyle ciddi yaptırımlar uygulamaktadır.



Rekabet, iş dünyamızın temel taşlarından biridir. Türk Hukuku'nda 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (RKHK) rekabeti, mal ve hizmet piyasalarındaki şirketlerin özgürce rekabet etmesini sağlayan bir "yarış" olarak tanımlamaktadır. Bu yarış, aslında tüm piyasa dinamiklerini ayakta tutmakla fayda sağlamaktadır. Örneğin; kaynakların daha verimli kullanılmasını, ürün ve hizmetlerin daha uygun fiyatlarla, daha kaliteli ve yenilikçi biçimde tüketiciye ulaşmasını sağlamaktadır. Kısacası, sağlıklı rekabet ortamı, gelişen bir pazarı teşviki ile esasında hem tüketiciye hem işletmelere ekonomik fayda kazandırmaktadır. RKHK dördüncü maddesi ile Piyasada etkin rekabeti teşvik ederken ayrıca onu korumayı da amaçlar.

Peki, hızla gelişen günümüz piyasa koşullarında rakipler ve ticari işletmeler açısından rekabet her zaman Kanun'un

aradığı kriterlerde sağlıklı bir şekilde sürdürülebiliyor mu? Ne yazık ki hayır. Rekabet Kurumu'nun 2025'in ilk yarısında aldığı kararlar, birçok şirketin rekabet hukukunun bazı önemli kurallarını gözden kaçırdığını göstermekte. Özellikle yazımızda ele aldığımız üç kritik konuda, şirketlerin rekabet hukuku bakımından dikkat etmesi gereken önemli noktalara işaret ediyor: Hâkim durumun kötüye kullanılması, yerinde incelemelerde dijital veri yönetimi ve birleşme/devralma süreçlerindeki rekabet analizi. Rekabet Kurulu'nun 2025'in ilk yarısında aldığı kararlar, şirketlerin basit tedbirsizlikler yüzünden ne kadar ciddi hukuki sonuçlarla karşılaşabileceğini vurguluyor. Özetle, Rekabet Kurumu, Rekabet Hukuku düzenlemelerine uymayanlara karşı kararlı duruşunu sürdürürken, şirketlerin bu konularda daha dikkatli olmaları gerektiği mesajını veriyor.

Unutmayın, yüksek para cezaları ve itibar kaybı gibi ağır bedeller ödememek için hazırlıklı olmak şart!

1. Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması ve Frito-Lay Kararı

Rekabet hukukunun ana hedeflerinden biri, piyasada güçlü konumda olan şirketlerin (yani hâkim durumdaki teşebbüslerin) bu gücü kötüye kullanmasını engellemektir. Hâkim durum, bir şirketin rakiplerinden ve müşterilerinden bağımsız hareket edebilme gücü anlamına gelir. Ancak bu gücü, rekabeti kısıtlamak veya diğer şirketleri dışlamak için kullanmak, Kanun'a göre yasaktır. 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi bunu açıkça belirtir: "...bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı



anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması hukuka aykırı ve yasaktır." Bu yasak, pazarın dinamizmini ve tüketici refahını korumak içindir.

Frito-Lay kararı ise kısaca değiştiğimiz yasağın en çarpıcı somut örneklerinden biri oldu. Rekabet Kurulu, Frito Lay'in paketlenmiş cips pazarındaki güçlü konumunu, rakiplerini dışlamak amacıyla kötüye kullandığı iddialarını inceledi. Soruşturma, şirketin perakende satış noktalarında fiili münhasırlık yaratan uygulamalarını mercek altına aldı. Özellikle "Dükkân Senin" isimli dijital uygulamanın, **şeffaf olmayan indirimlerle rekabeti kısıtladığı ve entegre stantların da rakiplerin pazara girişini zorlaştırmak için kullanıldığı tespit edildi.** Kurul, Frito Lay'in bu eylemlerle Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiğine karar verdi ve şirkete idari para cezası uygulayarak, satış noktalarındaki stant düzenlemelerine yönelik bazı davranışsal tedbirler getirilmesine hükmetti. Bu karar, hâkim konumdaki şirketlerin sağlıklı rekabet ortamını sağlaması noktasındaki sorumluluğunu bir kez daha vurguluyor.

2. Biofarma & Tatko Kararı: Yerinde İncelemelerde Belge Yönetimi

Rekabet Kurumu, şirketlerde rekabet

ihlali olup olmadığını tespit etmek için **yerinde incelemeler** yapmaktadır. Bu incelemeler, delil toplamada en önemli yollarından birisi olup, Kurum'a şirketlerin tüm fiziki ve dijital verilerine erişme yetkisi vermektedir. Biofarma & Tatko kararı, bu incelemeler sırasında dijital veri yönetiminin ne kadar kritik olduğunu açıkça gösterdi. Biofarma'da yapılan bir inceleme sırasında, bir şirket yöneticisinin mobil cihazından WhatsApp mesajlarının silindiğine dair şüpheler ortaya çıktı. Rekabet Kanunu'na göre, inceleme sırasında dijital verileri silmek, incelemeyi "engellemek veya zorlaştırmak" olarak kabul edilir ve ağır para cezalarına yol açabilir. Geçmiş Kurul kararları da bu tür veri bütünlüğü ihlallerini ciddiye almıştır.

Bu spesifik olayda, Kurul'un çoğunluğu, silme işleminin kesin zamanının net olarak tespit edilemediği için para cezası vermedi. Ancak, bu karar oy çoğunluğuyla alınırken, bir Kurul üyesi silme işleminin inceleme başladıktan kısa süre sonra gerçekleştiğini ve şirketin "**denetim yükümlülüğü**" gereği bu durumu engellemesi gerektiğini belirterek oy çoğunluğu kararına katılmadı. Bu durum, şirketlerin inceleme başladığı andan itibaren tüm dijital verilerin korunması konusunda ne kadar hassas ve hızlı olmaları gerektiğini bize hatırlatıyor.

Peki ne yapmalıyız? Şirketler, olası bir yerinde incelemeye her zaman hazır olmalı. Kayıt tutma mekanizmaları oluşturmak, hızlı müdahale ekipleri belirlemek ve şirket içi belgelerin (özellikle gizli belgelerin) nasıl yönetileceğini belirleyen açık politikalar geliştirmek çok önemli. Dijital verilerin korunması ve silme eylemlerinin engellenmesi, olası hukuki riskleri azaltmanın en geçerli yollarından biridir.

3. Birleşme/Devralmalarda Rekabet Kurulunun Ceza Uygulamaları: Etkin Rekabet Analizi Şart!

Şirketler için büyümenin ve pazar payı elde etmenin önemli yollarından biri de birleşme ve devralmalar. Ancak Türk Rekabet Hukuku, bu işlemleri pazar yapısı ve rekabet üzerindeki potansiyel etkileri açısından çok yakından inceler. Bu tür işlemler, şirketler için büyük fırsatlar sunsa da aynı zamanda ciddi rekabet hukuku riskleri de taşır. Özellikle son düzenlemelerle birlikte, bu işlemlerin rekabete etkilerinin çok daha detaylı analiz edilmesi gerekiyor. Rekabet Kurumu, birleşme veya devralma sonucunda pazarda hâkim durum yaratılması ya da mevcut hâkim durumun güçlenerek piyasada rekabetin önemli ölçüde azalması gibi durumları asla göz ardı etmemekte ve aynı zamanda doğrudan müdahale yetkisine sahiptir.

Birleşme ve devralmalarda rekabeti bozacak her işlem, sadece para cezasıyla değil, şirketin itibarına ve pazardaki geleceğine ağır darbelerle sonuçlanabilir.

Rekabet Kurumu'na bildirim yükümlülüğü, bürokratik bir formalite değil; stratejik bir risk yönetimi aracıdır.

Rekabet hukuku, yalnızca hukukçuların değil; karar vericilerin ve yöneticilerin gündeminde olması gereken bir stratejik önceliklidir.

Bu süreçlerde şirketlerin uyması gereken temel kurallar mevcuttur: Belirli büyüklükteki işlemlerin Rekabet Kurumu'na bildirilmesi ve onay alınması zorunludur. Eğer bir işlem rekabeti ciddi şekilde kısıtlayacak potansiyele sahipse, Kurul buna izin vermeyebilir ya da belirli şartlar getirebilir. İzinsiz veya rekabeti bozucu şekilde gerçekleşen işlemler ise şirkete yüksek idari para cezaları getirebilir. Kurum'un ihlallerde uygulayabildiği esnek ceza sistemi de unutulmamalıdır; zira ceza miktarları olayın özelliklerine ve ihlalin ağırlığına göre değişebilir.

Peki ne yapmalıyız? Birleşme ve devralma süreçlerine giren şirketlerin, bu potansiyel riskleri en aza indirmek için işlem öncesi ve sonrasında piyasada yaratacağı "etkin rekabet" etkisi üzerinde çok detaylı bir analiz yapmaları şart. Bu analiz, sadece pazar paylarına bakmakla kalmayıp, ürün ikamesi, pazara giriş engelleri, teknolojik gelişmeler ve en önemlisi tüketici üzerindeki olası etkileri de değerlendirmelidir. Olası bir ceza riskini yönetmek ve işlemin sorunsuz ilerlemesini sağlamak için erken aşamada profesyonel hukuki danışmanlık almak hayati bir adımdır.

Sonuç olarak, Rekabet Kurulu'nun bu kararları, Türk şirketlerine rekabet hukuku uyumluluğunun sadece bir yasal zorunluluk olmadığını, aynı zamanda operasyonel sürdürülebilirlik ve pazar itibarı için stratejik bir gereklilik olduğunu açıkça göstermektedir. Bu karmaşık ve dinamik alanda olası riskleri en aza indirmek ve yüksek idari para cezaları ile itibar kaybı gibi ağır bedellerden kaçınmak adına, rekabet hukuku konusunda uzmanlaşmış profesyonel hukuki destek almak büyük önem taşımaktadır. Şirketlerin tedbirli bir yaklaşımla, faaliyetlerini mevcut ve değişen regülasyonlara uygun hale getirmesi, gelecekteki potansiyel sorunların önüne geçmesinin en etkili yoludur.



yararlanacaktır ve külfetlerine katlanacaktır. İşte bu külfetlerin başında gelen basiretli tacir gibi davranma ilkesi hem öğretilerde hem de yargı içtihatlarında çeşitli yönleriyle ele alınmış, tacirin hukuki sorumluluğunun belirlenmesinde temel ölçütlerden biri olarak kabul edilmiştir. Bu yazıda önce tacir kimdir sorusuna yanıt verilecek, ardından da basiretli tacir olmanın ne anlama geldiği, uygulamada ne şekilde yorumlandığı açıklanacaktır.

Tacir, bir ticari işletmeyi kısmen de olsa kendi adına işleten kişidir. "İşletme" terimi, tacirin müşteri çevresine yönelik fiili faaliyetlerinin başlamasıdır. Ancak kimi zaman kişi henüz işletmesini açmamış olsa da ilanlarla halka duyurmuş veya ticaret siciline tescil ettirmişse yine de tacir sayılır. Bu halde kişi, tacir olmanın hüküm ve sonuçlarına tabi olup nimetlerinden yararlanacak ve külfetlerine katlanacaktır. Hatta bazen ortada gerçek bir işletme bile yoktur ama kişi, işletmesi varmış gibi davranarak işlem yapar. Bu halde bir ticari işletmesi olmamasına rağmen ticari işletmesi varmış gibi davranan kişi, yalnızca tacir olmanın külfetlerine katlanacak olup tacir olmanın nimetlerinden yararlanamayacaktır. Bu düzenlemeyle Kanun iyi niyetli üçüncü kişilerin kazanımlarını korumayı amaçlamıştır.

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda tacir olmanın hükümleri başlığı altında 18 ila 23. maddeleri arasında tacir sıfatına bağlanan "nimet" ve "külfet"ler toplu şekilde düzenlenmiştir. Net bir tanımla yapılmamakla birlikte TTK 18. maddesinin 2. fıkrasında basiretli iş adamı gibi davranma yükümlülüğü "Her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerekir." şeklinde ifade edilmiştir. Basiretli iş adamı gibi

→ TÜRK HUKUKU'NDA BASİRETİLİ TACİR ÖLÇÜTÜ

Ticaret hayatında sadece kazanç değil, özen ve sorumluluk da ön plandadır; çünkü tacir, yaptığı her işlemde dikkatli, öngörülü ve hesaplı davranmak zorundadır. Kanun'un öngördüğü "basiretli tacir" ilkesi, ticaretin hızına kapılmadan riskleri yönetebilen, hak ve borçlarını bilen ve üçüncü kişilere zarar vermemek için azami özeni gösteren bir davranış standardını ifade eder.

Ticaret hayatı, hızlı kararlar, riskler ve sürekli değişen piyasa koşullarıyla şekillenir. İşte bu karmaşık yapı içinde, tacirlerin daha dikkatli, özenli ve öngörülü davranmaları beklenir. Türk Ticaret Kanunu da bu ihtiyaca yanıt olarak, tacirlerin "basiretli bir iş insanı gibi davranma" yükümlülüğünü getirmiştir. Ticaret Hukuku'nun mihenk taşlarını oluşturan tacir sıfatı ve basiretli tacir gibi davranma yükümlülüğüne ilişkin tanımlar 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiştir. Tacir sıfatına sahip olmak, kişiye bazı ayrıcalıklar tanımının ötesinde, önemli yükümlülükler ve sorumluluklar da yüklemektedir. Bu bağlamda tacir, bir yandan ticari faaliyette bulunmanın sağladığı avantajlardan ve kolaylıklardan faydalanırken, diğer yandan ticaret hayatının gerektirdiği dikkat, özen ve öngörüyle hareket etme sorumluluğunu da üstlenmiş olur. Yani tacirler, tacir olmanın nimetlerinden

davranma yükümlülüğüne tâbi olan tacir olağan bir kişiye kıyasla daha ağır bir özen ölçütüyle karşı karşıyadır. Bu kapsamda basiretli bir tacirden, ticari işletmesiyle ilgili tüm iş ve işlemlerde kendisinden beklenecek şekilde özenli değil objektif olarak aynı ticaret alanında öngörülü ve tedbirli davranan bir tacir nasıl davranacak idiye o şekilde davranması beklenecektir.

Tacirden yalnızca yaptığı işlemleri dikkatli yürütmesi değil, aynı zamanda gelecekte doğabilecek sonuçları da öngörmesi ve buna göre hareket etmesi beklenir. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 17.11.2003 tarihli, E:2003/3979, K:2003/10988 sayılı kararında da açıkça vurgulandığı üzere, "her tacirin ticaretine ait faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerekir." Aynı kararda yer alan ifadeyle, bu yükümlülük tacirin yalnızca kendi bilgi, deneyim ve imkânlarına göre değil; aynı sektörde faaliyet gösteren öngörülü ve tedbirli bir tacirden beklenen davranışlara göre

davranması beklenemez. Tacirin her ne kadar alanında makul bir insandan daha dikkatli ve bilgili olması gerekirse de her konuda üst düzey bilgi ve uzmanlık beklemek objektif özen içerisinde değerlendirilemeyecektir. Basiretli iş adamı gibi davranma, tacirin faaliyet gösterdiği alan için geçerlidir. Dolayısıyla hazır giyim üretiminde bulunan tacirin, demir çelik ticaretine ilişkin detayları bilmesi gerekmez. Aynı şekilde tacirin tecrübesizliğinden ve deneyimsizliğinden söz edilemeyeceği için gabinden yararlanması mümkün değilken müzayaka yani zor durumda bulunma durumunda tacir bundan yararlanacaktır. Nitekim Yargıtay, ilgili bir kararında, davalı bankanın içinde bulunduğu dönemin ekonomik koşullarının, söz konusu işlemin müzayaka (zor durumda kalma) haliyle ilişkili olup olmadığının tespiti için bankanın kayıtlarının uzman bir heyet tarafından incelenmesini gerekli görmüştür. Bu bağlamda, bir ekonomist, bir bankacı ve Borçlar Hukuku alanında uzman

dürüstlük kuralına aykırılık oluşturup oluşturmadığı değerlendirilmeli; nihai karar da bu değerlendirmelere göre verilmelidir.

Basiretli tacir olmanın sonucu olarak sözleşme tarafı tacire, yalnızca sözleşmelerin kurulması aşamasında değil, sözleşme ilişkisinin tüm safhalarında daha dikkatli, özenli ve sorumluluk bilinciyle hareket etmesi amaçlanmaktadır. Basiretli bir tacirin, bu riskleri yalnızca faaliyetin ifası sırasında değil, henüz sözleşme görüşmeleri aşamasında fark edebilmesi ve dikkate alması gerekir. Örneğin, döviz kuruna duyarlı bir ürünün ithalatında, uluslararası piyasalardaki dalgalanmalar veya dış ticarete ilişkin mevzuat değişiklikleri, ciddi maliyet artışlarına neden olabilir. Yine, arz-talep dengesindeki ani değişimler ya da küresel tedarik zincirindeki aksamalar, teslim süresinin sarkmasına ve dolayısıyla tacirin borcunu zamanında yerine getirememesine yol açabilir. Tüm bu durumlarda tacirin yükümlülüğü, yalnızca ifa anına odaklı değildir; tam aksine, tacirden henüz sözleşme akdedilmeden önce gerekli piyasa araştırmasını yapmak, ekonomik dalgalanmaları ve arz-talep dengesini gözetmek, tedarik sürelerini hesaba katmak ve varsa hukuki engelleri öngörmesi beklenmektedir. Bu bağlamda tacirin taahhüt altına girmeden önce piyasada yeterli stok veya kaynak bulunup bulunmadığını da göz önünde tutmadan hareket etmesi basiretsiz bir davranıştır. Yani bir tacirin numuneye uygun bir kumaşın piyasada yeterli miktarda bulunup bulunmadığının araştırmasını yapmadan sözleşme ilişkisine girmesi bu kapsamda değerlendirilecektir.



değerlendirilmesi gereken objektif bir özen yükümlülüğüdür. Bu çerçevede tacirin özen düzeyi, sübjektif unsurlara değil, ticari hayatın gerektirdiği özen, tedbir ve öngörü standartlarına göre ölçülmelidir. Objektif bir özen yükümlülüğü, tacirin faaliyet alanıyla sınırlı olup tacirden sorumluluk alanı dışındaki hususlar için öngörülü

akademisyenlerden oluşacak bilirkişi heyeti tarafından denetime elverişli ve gerekçeli bir rapor hazırlanması gerektiği belirtilmiştir. Elde edilecek bulgular doğrultusunda ise, işlemin gabin teşkil edip etmediği, faiz oranlarının ahlaka aykırı ölçüde fahiş olup olmadığı ve davacının faiz talebinin TMK madde 2 kapsamında

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 30.11.2015 2015/5433Esas, 2015/12718 Karar sayılı kararında "Tacirin ticari ilişkide bulunduğu kişilerin ekonomik durumunu ve ödeme kabiliyetini araştırıp sonucuna göre ilişki kurması gerekir." şeklindeki ifadeyle tacire, karşı tarafın sözleşmeyi ifa edip



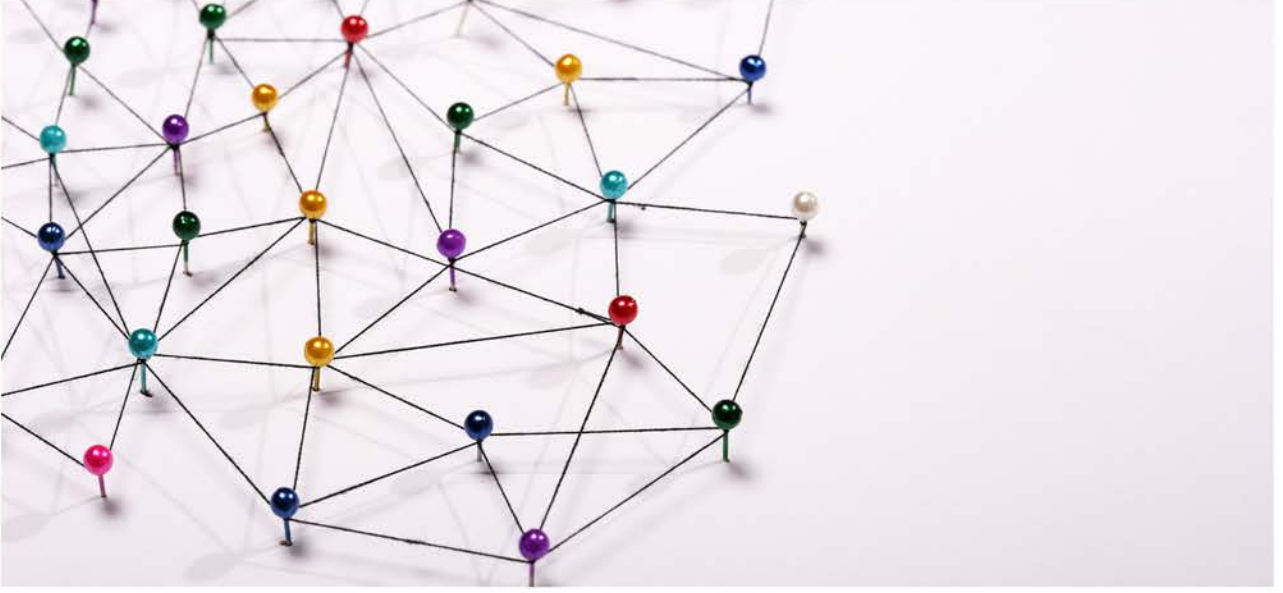
edemeyeceğine dair araştırma yapma hususunda yükümlülük yüklemiştir.

Basiretli tacir gibi davranma yükümlülüğü yalnızca tacirin özel ticari ilişkisinden doğan sorumluluğundan ibaret olmayıp aynı zamanda kamunun güveni de gözetilerek düzenlenmiştir. Bu doğrultuda bazı kurumların güven esasına dayanması sebebiyle özel kanunlarla ayrıca düzenlenmiştir. Örneğin Çek Kanunu hükümlerine aykırı davranan bankanın sorumluluğu sıradan bir tacirin sorumluluğundan daha ağır bir sorumluluğu gerektirecektir. Nitekim, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2013/15613 E. 2014/16098 K. sayılı kararında bankanın basiretli bir iş adamı gibi hareket etmek zorunda olduğu ve bu çerçevede çekle ödeme yapmayı kabul ederek müşterisi ile çek anlaşması yapmışsa, gerekli dikkat ve özeni göstermesi gerektiği, şüphe ve duraksama halinde, çeki uzman kişilere inceletmesi gerektiği ve hatta gerekiyorsa düzenleyene başvurarak onun cevabına göre hareket etmesi gerektiği belirtilerek muhatap bankanın sorumluluğunun kusursuz sorumluluk niteliğinde olduğu belirtilmiştir.

Sonuç olarak basiretli tacir ölçütü, ticaret hayatının her aşamasında tacirin hukuki sorumluluğuyla doğrudan bağlantılıdır ve sorumluluğun belirlenmesinde temel bir ölçüt olarak karşımıza çıkar. Bu ölçüt tacirin ticari faaliyetlerini düzenleyen bir ilke olmanın ötesinde, onun tüm ticari ilişkilerinde sergilemesi gereken özen, dikkat ve öngörü standardını belirleyen temel bir sorumluluk ölçütüdür. Öngörülü ve tedbirli davranmayan tacirin yalnızca fiili hatalarından değil, öngörebileceği ancak gerekli özeni göstermediği için engel olamadığı zararlardan da sorumlu tutulmasına neden olabilir. Tacirin kusurunun varlığı, çoğu zaman basiretli davranıp davranmadığına göre değerlendirilecektir. Dolayısıyla kusur, yalnızca doğrudan ihmal veya yanlış karar değil; gerekli özeni göstermemek, riskleri zamanında fark etmemek ve ticari dikkat yükümlülüğüne aykırı hareket etmek biçiminde de ortaya çıkabilir. Bu da tacirin, ticari hayatın olağan risklerini taşımasının ötesine geçen bir hukuki sorumluluk yükümlülüğünü beraberinde getirir.

→ SOSYAL MEDYADA HAKARET SUÇLARI VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ DENGESİ

 **SAMET KARAKAŞ**
STAJYER AVUKAT



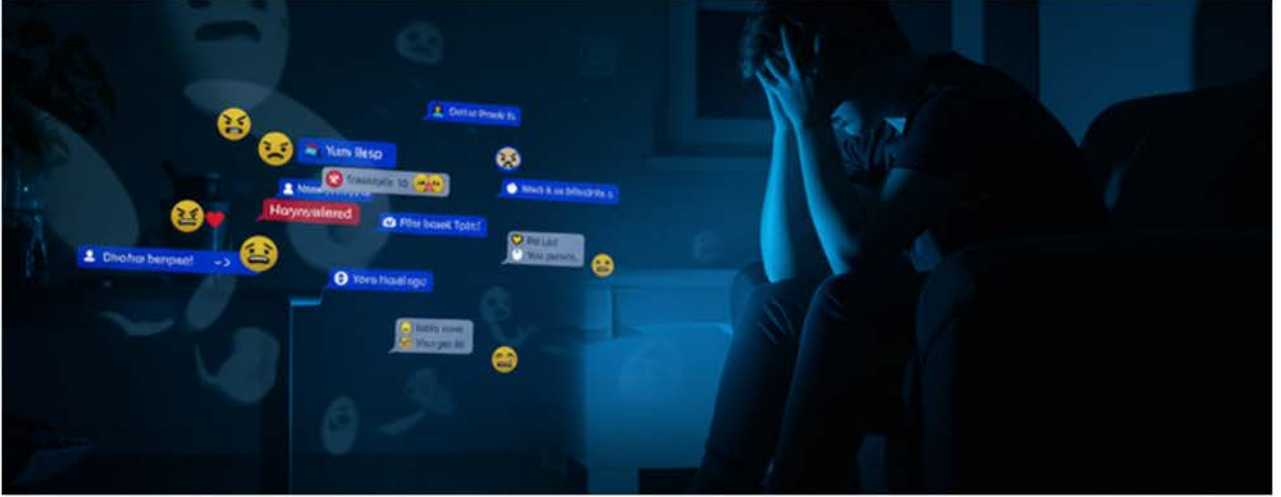
Sosyal medyada her yorum bir ifade, her ifade bir sorumluluk. Bu yazı, ifade özgürlüğü ile kişilik haklarının kesiştiği yerde çizgiyi nereye çektiğimizi anlatıyor.

Hukukun öznesi olan insan, içinde bulunduğu çevreyle mütemadiyen iletişim kurarak hayatını idame ettirir. Sosyal medya kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte bireylerarası iletişimin sınırları da günden güne genişlemektedir. Teknolojinin bizleri getirmiş olduğu noktada, toplumun erişimine açık olan sosyal mecralarda 'paylaşım yapmak', 'yapılan paylaşımların altına yorum yapmak' suretiyle de iletişim kurup düşüncelerimizi ifade edebilir hale geldik. Bu paylaşımların bir kısmı bireysel nitelik arz ederken diğer bir kısmı ise kamusal nitelikli paylaşım kapsamında olmak üzere iki başlık altında ele alınabilir.

Sosyal medyada işlenen hakaret suçları daha çok kamusal nitelikli paylaşımlarda gözlemlenmektedir. Bunun sebebi ise; kamusal nitelikli paylaşımların toplumsal tartışmalara açık, tespit edilebilir, geniş erişim ve yayılma etkisinin olmasından kaynaklanmaktadır. Sosyal medya kullanıcıları, internet ortamında yapılan bu paylaşımların altına yorumlarda bulunarak kendi düşüncelerini ifade etmektedirler. Fakat kimi zaman yapılan bu yorumlar ifade özgürlüğü gibi değerlendirilse de kişilik haklarını ihlal eden bir nitelikte olabiliyor.

Bu yazımızda, ifade özgürlüğü ile kişilik haklarının ne zaman çatışacağını, çatıştığı durumlarda ne gibi hukuki müeyyidelerin gündeme gelebileceğini; cezai sorumluluğun doğmaması için ne gibi tedbirler alınabileceğini ele almaya çalışacağız.

İnsanın söz, fiil ve tutumlarının tamamına dair hükümler ihtiva eden hukuk sistemimiz, fertler arası münasebetler bakımından da kurallar koyarak toplumsal iletişimin sıhhatli bir şekilde sağlanmasını temin etmiştir. Hukukumuzda normlar hiyerarşisinin en tepesinde bulunan Anayasa'nın 12. maddesinde **'Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir'** denilerek temel hak ve hürriyetlerin niteliğine açıklık getirilmiştir. Yine Anayasa'nın 25. maddesinin ilk fıkrası **'Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir'** hükmüyle Türkiye'de yaşayan her ferdin istediği düşünceye ve kanaate sahip olabileceğini temel bir hak olarak anayasal koruma altına alınmıştır. Yine ülkemizin de



tarafı olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesinde 'Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir' hükmü geçmektedir. Anayasa'nın 26. maddesinin ilk fıkrasında 'Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir' hükmüyle, sahip olunan düşünce ve kanaatlerin muhtelif ve meşru vasıtalarla yayılmasını temel bir hak olarak görmüştür.

Yukarıda bahsedilen hususlar temel hak olmakla birlikte Anayasa m.26/2'de umumi bir takyit getirilerek şöyle denmiştir: **'Bu hürriyetlerin kullanılması... suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması... amaçlarıyla sınırlanabilir.'** O halde bir suç işlenmesi durumu söz konusu olduğunda ifade özgürlüğü hakkının kısıtlanabilir olduğunu görmekteyiz. Türk Hukuku'nda suçların ve cezaların tanzim edildiği Türk Ceza Kanunu'na baktığımızda hakaret suçu, *Şerefe Karşı Suçlar* başlığı altında 125. maddede düzenlenmiş olup "bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnadında bulunan veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişinin cezalandırılacağı" hüküm altına alınmıştır. Anayasa m.26/2'yi ve TCK m.125/1'i birlikte değerlendirdiğimizde; kişilerden sadır olan fiil, söz veya davranışlar başkasının onuruna ve şerefine taalluk ettiği zaman bu fiil, söz veya tutumlar ifade özgürlüğü

kapsamında değerlendirilemeyecek olup karşılığı cezalandırılmak olacaktır. Bununla birlikte durum böyle olmadığı ifade özgürlüğü olarak değerlendirilmesi gerekir. Burada akla gelen soru şu: Peki sözler, fiiller ve tutumlar ne zaman onur ve şerefe taalluk etmektedir?

Hareketin bu nitelikte olup olmadığı konusunda Türk toplumunda geçerli ortalama örf ve adet kuralları göz önünde bulundurulur. Fiilin işlendiği sırada geçerli olan değer yargıları dikkate alınmalıdır. Ortalama örf ve adet kurallarına göre tahkir edici nitelikte sayılmayan bir fiile, mağdurun aşırı duyarlılık ve alınganlığı, tahkir edici bir nitelik kazandırmaz.

Konuya örneklik teşkil etmesi bakımından, Yargıtay 4. Ceza Dairesi bir kararında **'sosyal medyada şüpheli tarafından paylaşılan kaba söz niteliğindeki sözler müştekinin onur, şeref ve saygınlığını rencide edici boyutta olmaması nedeniyle hakaret suçunun unsurlarının oluşmadığı anlaşıldığından kovuşturmaya yer olmadığına dair karar sonucu itibarıyla yerinde olup, mercii tarafından verilen itirazın reddi kararı hukuka uygun bulunmuştur'**. (2022/7808 E., 2022/14437 K., 07.06.2022) diyerek sarf edilen sözlerin hakaret suçu kapsamında değerlendirilebilmesi için rencide edici boyutta olması gerektiğini ifade etmiştir.

Yine aynı ceza dairesi başka bir kararında "insan olmadan anne olmanın sonucu" ibaresinin müştekinin onur, şeref ve saygınlığını rencide edici boyutta olmayıp, rahatsız edici, kaba ve nezaket dışı hitap tarzı niteliğinde olduğu ve hakaret suçunun unsurlarının oluşmadığı gerekçesiyle tecziye edilecek bir durum oluşturmadığı hükmüne varmıştır. (2021/22919 E., 2021/20459 K.)

Anayasa Mahkemesi, sosyal medyada işlendiği iddia olunan hakaret suçları muvacehesinde değerlendirmede bulunurken yapılan paylaşımın bağlam, amaç ve içerik yönünden dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Buna bağlı olarak kamusal nitelikli paylaşımlar yönünden genellikle hak ihlali yönünde kararlar almakta, böylece basın ve ifade özgürlüğünü güçlü bir şekilde korumaktadır. Anayasa Mahkemesi örnek kararında "Kaba olduğu kabul edilebilecek sözler için hukuk sisteminde daha hafif sayıda müdahale olanağı varken, başvurunun oldukça ağır bir ceza ... önemli ölçüde orantısız bir müdahale olmuştur." ilkesini hatırlatarak cezanın orantısız olduğunu değerlendirmiştir (AYM, Oğuz Demirkaya, B. No: 2018/15033, T. 18.5.2021, § 39).

Yukarıda zikredilen yüksek mahkeme kararları incelendiğinde kaba ama "eleştiri sınırları içinde" kalmış yorumların genellikle cezalandırılmadığı fark edilmektedir.



Hakaret suçları bakımından ele alınması gereken diğer bir başlık ise delil problemidir. Mahkemelere intikal etmiş vak’alarda zaman zaman delil sorunu gündeme gelebilmektedir. Bunları birkaç örnekle açıklamak gerekirse:

- Hakaret içerikli paylaşımlarda ekran görüntüsü mahkemeler nezdinde delil olarak kabul edilebilir. Fakat mahkemeler bunun doğruluğunu teyit etmek ister. Çünkü üzerinde kolayca oynamalar yapılabilir.
- IP ve hesap sahibinin tespiti olmadan hüküm kurulması çoğu zaman hukuka aykırı olur.
- Dijital veriler yok olma riskinden dolayı çok hızlı bir şekilde toplanmalı ve muhafaza edilmelidir. Aksi takdirde kovuşturmanın sıhhatli bir şekilde yürütülmesi zorlaşır.
- Hakaret suçunda failin kimliğinin kesin olarak bilinmesi gerekir ve şüpheye yer vermeyecek derecede netleşmeden hüküm verilemez. Bu nedenle gerçek dışı kullanıcıların (fake hesap) kimlik tespiti zorlaşmaktadır. Bunun tespiti bakımından platform sağlayıcılarının, BTK'nın ve Dijital Adli Bilişim uzmanlarının yardımlarına müracaat edilir.

Sonuç olarak hakaret suçları kapsamında ceza yargılamalarında mahkemelerin rolü fevkalade ehemmiyetlidir. Kanunlar yapıları itibariyle genel normlar olarak vaz' edilmektedir. Bunun yorumu ve tatbiki mahkemelerin nezdindedir. Karar verici konumunda olan yargıçlar cezai yargılamada hüküm vermezden evvel somut olay bağlamında dikkatli bir değerlendirmede bulunmalı ve ifade özgürlüğü ile kişilik hakları arasında iyi bir denge gözetmelidir.

Bundan daha mühim olanı ise hadiseler henüz vuku bulmadan ve mahkemelere intikal etmeden gerekli tedbirleri almaktır. Nüfusun kahir ekseriyetinin sosyal medya kullanıcısı olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda; sosyal medya okuryazarlığı ve hukuk eğitiminin elzem hale geldiğini müşahade etmekteyiz. Bu konuda sosyal medya kullanıcılarına yönelik gerçekleştirilecek eğitimler, hem toplumsal düzeyde fertlere kişilik haklarına saygılı olma noktasında bilinç aşılayacak hem de bu vesileyle mahkemelerin de bu nev’i davalar bakımından iş yükünü azaltacaktır.



MAL SAHİBİNİN ÖNLEMİ: TAHLİYE TAAHHÜTNAMESİ



SEMİH YILMAZ
STAJYER AVUKAT

Günümüzde sahibi olduğu taşınmazı kiralayanla, taşınmazın kiracısının aynı anda memnun olduğunu görmek nadir bir durumdur. Herhangi bir sosyal ortamda, fahiş kira artışı isteyen ev sahibinden şikâyetçi olan bir kişiye hepimiz denk geliyoruz. Bir taraftan da çok cüzi kira miktarı ile taşınmazını işgal eden kiracısını uzun süredir tahliye edememekten dert yanan mal sahipleri bunu her fırsatta dile getiriyor.

Tabi ki bu problemleri ülkenin içinde bulunduğu sosyoekonomik şartlardan ayrı düşünmemek gerekiyor. 2020 yılında Türkiye’yi her alanda etkilemeye başlayan COVID-19 pandemisinin de etkisiyle azalan konut arzı ve yükselen enflasyon, kira artışı konusundaki uyuşmazlıkları fazlaca artırdı. Bu sorunun engellenmesi için 11 Haziran 2022 tarihinde “Avukatlık Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na geçici bir madde eklendi. Bu madde kapsamında konut kiralalarının yenilenen kira dönemi için uygulanabilecek kira artışı, 11 Haziran 2022 ila 1 Temmuz 2023 tarihleri arasında yenilenecek kira dönemleri için % 25 ile sınırlandırıldı.

Daha sonra ise 15 Temmuz 2023 tarihinde yürürlüğe giren 7456 sayılı “6 Şubat 2023 Tarihinde Meydana Gelen Depremlerin Yol Açtığı Ekonomik Kayıpların Telafisi İçin Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi İhdası ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’un” 23. Maddesi’nde ise, konut kiralaları bakımından azami kira artışı oranını düzenleyen maddenin yürürlükte kalma süresi 1 Temmuz 2024 tarihine kadar uzatıldı. Bu zorunlu düzenlemenin 1 Temmuz 2024 tarihiyle birlikte son bulmasıyla Türk Borçlar Kanunu’nun 344. Maddesinin “Tarafların yenilenen kira dönemlerinde uygulanacak kira bedeline ilişkin anlaşmaları, bir önceki kira yılında tüketici fiyat endeksindeki on iki aylık ortalamalara göre değişim oranını geçmemek koşuluyla geçerlidir. Bu kural, bir yıldan daha uzun süreli kira sözleşmelerinde de uygulanır.” hükmü tekrardan uygulanarak mal sahibinin sözleşme özgürlüğü ile korunan menfaatinin önündeki engel ortadan kalktı.

Hâlihazırda kiraya veren için bir çıkmaz haline gelen taşınmazın tahliyesi hususu kira artışını kısıtlayan düzenlemelerin

uygulandığı tarihten itibaren iyice içinden çıkılmaz hale geldi. Bu nedenlerden dolayı kiraya verenler taşınmazın tahliyesi için farklı hukuki müesseselere başvurdular. Bu müesseselerin başında en çok akla gelen ve pratikte karşılığı olan yöntem ise tahliye taahhünamesidir.

Tahliye taahhünamesi, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 352 inci maddesinin birinci fıkrasında; "Kiracı, kiralananın teslim edilmesinden sonra, kiraya verene karşı, kiralananı belli bir tarihte boşaltmayı yazılı olarak üstlendiği hâlde boşaltmamışsa kiraya veren, kira sözleşmesini bu tarihten başlayarak bir ay içinde icraya başvurmak veya dava açmak suretiyle sona erdirebilir." şeklinde düzenlenmiştir.

Tahliye Taahhünamesinin Geçerlilik Koşulları

Tahliye taahhünamesinin geçerli olması için kanundan ve yargı içtihatlarından gelen birtakım şartlar vardır;

- Tahliye taahhünamesi yazılı olmalıdır.

Kanun maddesinde açıkça yazdığı gibi yazılı şekilde olması gerekir, asla sözlü bir şekilde kurulamaz. Herhangi bir resmi şekil şartı mevcut değildir. Adi şekilde yapılmış hali geçerlidir. Ancak ispat kolaylığı açısından noter onaylı olarak düzenlenmesini önerebiliriz.

- Belirli bir tahliye tarihi içermelidir. Net bir tahliye tarihi olması gerekir. Mümkünse gün/ay/yıl olarak belirtilmelidir. Muğlak tarihlerden kaçınılmalıdır. Belirlenen tahliye tarihi sözleşmenin bitiminden önceki veya sonraki bir tarih olarak düzenlenebilir.

- Kiracının serbest iradesiyle düzenlenmelidir.

Herhangi bir cebir, tehdit, aldatma ya da irade fesadı unsuru bulunmamalıdır. Aksi ispatlanırsa, tahliye taahhünamesi geçersiz kabul edilir. Bu sebeple, kira sözleşmesiyle aynı anda düzenlenen taahhünameler genellikle geçersiz sayılmakta ve kiracının serbest iradesinin zedelendiği kabul edilmektedir.

Kira sözleşmesinden sonra düzenlenmelidir.

Kira sözleşmesiyle aynı tarihte taahhünamesinin düzenlenmesi, uygulamada en sık yapılan hatadır. Yargıtay içtihatlarında, tahliye taahhünamesinin kira sözleşmesi imzalandıktan ve kiralanan taşınmazın tesliminden sonra verilmiş olması şarttır. Aksi takdirde, kiracının iradesinde sakatlık olduğu varsayılır ve taahhüname geçerliliğini yitirir.

- Tüm kiracılar tarafından imzalanmış olmalıdır.

Eğer birden çok kiracı varsa, tahliye taahhünamesinin tüm kiracılar tarafından imzalanması zorunlu tutulmuştur. Aksi hâlde, yalnızca bir kiracının imzasını taşıyan taahhüname imzası olmayan kiracılar açısından sonuç doğurmaz.

- Aile konutu şerhinin varlığı
Kiralanan taşınmaz aile konutu ise, imzacı olmayan eşin de açık rızası bulunmalıdır. Eşin açık rızasının olmaması halinde, aile konutu üzerindeki tasarruf işlemi geçersiz sayılır ve tahliye taahhüdü hukukî açıdan sonuç ifade etmez.

Tahliye Taahhüdünün Yerine Getirilmemesi Sonucunda Başvurulacak Hukuki Yollar

1.Tahliye Taahhüdüne Dayalı İlamsız İcra Takibi Yoluyla Tahliye

2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 272, 273 ve 274. maddelerinde icra takibi yoluyla tahliye düzenlenir. Taahhünamede belirtilen tarihte taşınmaz boşaltılmamışsa, mal sahibi 1 ay içinde icra dairesine başvurarak taşınmazın tahliyesi talepli icra takibi başlatır. İcra dairesi kiracıya tahliye emri tebliği ile taşınmazın on beş gün içinde tahliye ve teslimini emreder. İtiraz etmek isteyen kiracı yedi gün içinde ödeme emrine itiraz etmelidir, aksi takdirde etmez ise zorla tahliye edilir. Kiracı ödeme emrine süresi içinde ve usulüne uygun olarak itiraz eder ise bu itiraz tahliye takibini durdurur. Kiralayan, icra mahkemesinden itirazın

kaldırılmasını isteyebilir. İtiraz kalkarsa zorla tahliye gerçekleşir. İtirazın kaldırılması talebi reddolunursa kiralayan genel mahkemelere müracaat edebilir.

2. Sulh Hukuk Mahkemesi'nde Tahliye Davası Açılması

Belirlenen tahliye tarihinden itibaren 1 ay içinde tahliye davası açılabilir. Bu tahliye davasında görevli ve yetkili mahkeme, taşınmazın bulunduğu yer Sulh Hukuk Mahkemesidir.

Tahliye Taahhünamesi Hususunda Uygulamada Karşılaşılan Uyuşmazlıklarla İlgili Yargıtay Kararları

Tahliye taahhünamesi hakkında en çok karşılaşılan durumlar hakkında bir takım Yargıtay kararlarını inceleyelim.

- Yargıtay 3.Hukuk Dairesi, 2024/4052 Esas 2025/1108 Karar numaralı kararında; *"...Kural olarak kira ilişkisi kurulduktan sonra alınan taahhünamesinin kiracının serbest iradesi ürünü olduğu kabul edilmelidir. Somut olayda; tahliye taahhünamesi 16.05.2022 tarihinde düzenlenmiş olup, düzenleme tarihi itibarıyla kiracılık ilişkisi mevcuttur. Davalı, tanzim tarihinin belgeye sonradan yazıldığını ve gerçeği yansıtmadığını ileri sürmüş ise de bu iddiasını aynı ispat gücüne haiz başka bir belge ile kanıtlamakla yükümlü olan davalı bu yönde bir delil sunmamıştır. Mahkemece belirtilen bu yönler nazara alınmaksızın yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olduğundan, Adalet Bakanlığı'nın bu yöne ilişkin kanun yazarına temyiz talebinin kabulü gerekir."* şeklinde karar vermiştir.

Söz konusu kararda, ilk derece mahkemesinin iki evrakın ayrı günlerde imzalandığı iddiasının hayatın olağan akışına uygun düşmediği, davalının beyanlarının hayatın olağan akışına uygun düştüğü ve bu yönüyle itibar



edilebilir olduğu, düzenlenen tahliye taahhütnamesinin kira sözleşmesi düzenlenmesi amacıyla baskı altında imzalandığını tespit ederek verdiği ret kararı kanun yararına bozulmuştur. Bunun sebebi kararda açıkça belirtildiği gibi ispat yükünün kiracının üstünde olmasındandır. Farklı tarihli ayrı iki belgenin aynı gün düzenlenmesi sebebiyle herhangi delil olmaksızın geçersiz kabul edilmesi, hukuka ve usule aykırı olarak değerlendirilmiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 2017/975Esas, 2021/1108 Karar numaralı kararında;
"...Kira sözleşmesinin yapılması sırasında tarihleri boş olan ve kiracı tarafından imzalanan tahliye taahhüdü alınması durumunda, bu belgenin kiralananın teslimi öncesinde tarihlerinin boş olarak verildiği ve anlaşmaya aykırı olarak sonradan tamamlandığına ilişkin savunmanın kanıtlanması gerekir. Bu şekilde yani düzenleme ve boşaltma tarihlerinin sonradan tamamlanması belgenin geçersizliğini gerektirdiği gibi bu tarihlerin anlaşmaya aykırı olarak tamamlandığına ilişkin iddia kiracı tarafından ispatlanmalıdır." diye belirtmiştir.

Pratikte sıklıkla tercih edilen durumlardan biri de düzenleniş tarihi ve tahliye tarihi boş taahhütname düzenlenmesidir. Bu mal sahiplerinin en çok tercih ettiği ve kendileri için en menfaatli olan yoldur. Bu şekilde düzenlenen tahliye taahhütnamesinde kiracı çok müşkül duruma düşer. Kiraya veren keyfi bir şekilde taahhütnameyi kullanarak kiracıyı konuttan çıkarabilir.

Ya da kiraya veren kendi istediği yüksek kira artışını kabul ettirmek amacıyla, taahhütnameyi koz olarak kullanabilir. Bu duruma maruz kalan kiracının taahhütnamenin boş olarak düzenlendiğini ispat etmesi gerekir. İspat yükü kiracının üstündedir. Yukarıdaki Yargıtay kararında da bu sebeple kiracı aleyhine hüküm kurulmuştur.

Yargıtay 3.Hukuk Dairesi, 2017/1536 Esas, 2025/475 Karar numaralı kararında;
"*...Davalı, düzenleme ve tahliye tarihinin belgeye sonradan yazıldığını ve gerçeği yansıtmadığını ileri sürmüştür ise de bu iddiasını aynı ispat gücüne haiz başka bir belge ile kanıtlamak durumunda olup bu yönde yazılı bir delil sunmamıştır. Davalı, tahliye taahhütnamesinin kira sözleşmesi düzenlenirken boş olarak verildiğini yazılı bir delil ile kanıtlayamamış ise de yemin deliline dayanmıştır. Bu durumda Mahkemece, davalı tarafa, davacıya yemin teklif etme hakkı olduğu hatırlatılarak sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken ispat külfeti ters çevrilerek, davacıya yemin teklif etme hakkı hatırlatılarak yanlışlı değerlendirme ve yukarıdaki gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.*" diye belirterek ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur.

Yemin, Türk hukuk sisteminde son çaredir. Başka bir delille ispat şansı kalmayan ve ispat yükü üstünde olan taraf, karşı tarafa yemin teklif edebilir. Tahliye taahhütnamesi özelinde ispat

yükü davalıda olduğundan, davalı yemin teklif edebilir. Yukarıda Yargıtay kararında ilk derece mahkemesi, davacıya yemin teklif etme hakkını vererek yanlış bir değerlendirme yapmıştır. Yargıtay ispat yükünün davalıda olduğunu ve buna bağlı olarak yemin teklif etme hakkına davalının sahip olduğunu belirtmiştir.

Sonuç

Mal sahibinin, taşınmazının kira sözleşmesi kapsamında tahliyesi hususunda elinde bulundurduğu son derece önemli bir önlem olan tahliye taahhütnamesinin Kanunlara ve usule uygun biçimde düzenlenmesi ve kullanılması gerekir.

Pratikte sıklıkla karşılaşılan uyuşmazlıkların meydana gelmemesi için, tahliye taahhütnamesinin noter huzurunda düzenlenmesini ve kiralanan taşınmazın teslim tarihinden sonra alınmasını tavsiye edebiliriz.



KÜRESEL



KÜRESEL
HUKUK
DERGİSİ

